Тема:

Організація трудових процесів і робочих місць

Трудовий процес – це складова частина виробничого процесу, це сукупність дій працівника, здійснюваних у ході виробництва.

Трудові рухи – це складові трудового процесу.

Трудовий рух – просте переміщення робочого органа людини (пальці, руки, ноги, тулуб, голова) під час виконання трудової дії або прийому.

Виокремлюють три види трудових процесів:
• *речово-енергетичні*, які характерні для робітників і в яких предметом та продуктом праці є речовина (сировина, матеріали, деталі, машини) або енергія (електрична, теплова, гідравлічна тощо);
• *інформаційні*, що притаманні службовцям і предметом та продуктом праці яких є інформація (економічна, конструкторська, технологічна і т. інше);
• *віртуальні*, що пов'язані з інформаційним обслуговуванням робітників та службовців за допомогою комп'ютерних систем та мереж.

За функціями, що виконуються, трудові процеси поділяють на:

• *основні*, які здійснюють робітники основних цехів (виробництв) під час випуску продукції;

• *допоміжні*, які спрямовані на випуск продукції (надання послуг) для забезпечення нормальної роботи основних цехів (виробництв);

• *обслуговчі*, притаманні робітникам, що створюють умови нормального функціонування устаткування та робочих місць в основних та допоміжних цехах (виробництвах).

За ступенем участі людини у впливах на предмет праці **трудові процеси поділяють на:**

• *ручні*, під час яких робітники впливають на предмет праці без застосування додаткових джерел енергії або ручним інструментом, який урухомлюють додатковим джерелом енергії (електричної, пневматичної тощо);

• *машинно-ручні*, за яких технологічний вплив на предмет праці здійснюється механізмами, машинами (верстатами), але переміщення інструмента відносно предмета праці здійснює робітник;

• *машинні*, коли зміна форми, розмірів та інших характеристик предмета праці здійснює машина без фізичних зусиль робітника, функції якого полягають у встановленні та знятті предмета праці й управлінні роботою машини;

• *автоматизовані* процеси характеризуються тим, що технологічний вплив на предмет праці, його встановлення та зняття виконується без участі робітника.

Наукова організація праці – це комплекс заходів, що забезпечують найефективніше поєднання людей зі засобами виробництва в єдиному виробничому процесі на основі досягнень науки, техніки і передового досвіду.

Завдання і принципи НОП:

- поділ та кооперування праці, використання знань, умінь і навичок кожного працівника;
- вдосконалення виробничих процесів і робочих місць та обслуговування їх з метою збільшення корисного часу протягом зміни;
- створення для працівників кращих умов праці та відпочинку, поліпшення дисципліни;

•безпека праці та підвищення професійного та культурного рівня працівників;
•зростання відповідальності і матеріальної зацікавленості в кінцевому результаті виробництва;
•дотримання режиму економії, розробка і впровадження науково обґрунтованих норм праці.

Трудові колективи керуються принципами:

1) формується на добровільних засадах;
2) кількість землі, техніки, продуктивних тварин має забезпечити зайнятість протягом року;
3) нарахування оплати за кінцеві результати має бути простим і зрозумілим кожному члену колективу;
4) право контролювати оплатою кількість і якість робіт.

Організація праці на рівні підприємства — це приведення трудової діяльності людей до системи, що забезпечує досягнення максимально можливого корисного ефекту з урахуванням конкретних умов цієї діяльності та рівня відповідальності.

Основними категоріями процесу організації праці є розподіл і кооперація праці.

Розподіл праці — відокремлення діяльності окремих працівників та їх груп у процесі праці, яке відбувається з метою скорочення виробничого циклу, за умови одночасного виконання різних робіт, а також для підвищення продуктивності праці.

Кооперація праці — це організована виробнича взаємодія між окремими працівниками, колективами бригад, дільниць, цехів, служб у процесі праці для досягнення певного виробничого ефекту.

КЛАСИФІКАЦІЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ
За способом встановлення
• стаціонарні
• переміщні (рухомі)
За рівнем механізації
• автоматизовані
• напівавтоматизовані
• механізовані
• ручної роботи
За типом виробництва
• масові
• серійні
• одиничні
За категорією працівників
• робочі місця основних та допоміжних робітників
• робочі місця службовців
• робочі місця ІТП
• робочі місця керівних працівників
За кількістю працівників
• індивідуальні
• колективні
За кількістю машин
• одноагрегатні
• багатоагрегатні
За рівнем спеціалізації
• спеціалізовані
• універсальні
• спеціальні
За часом функціонування
• постійні
• тимчасові
За місцем виконання роботи
• у закритому приміщенні
• на повітрі
• на висоті
• на глибині під землею
За умовами праці
• нормальні
• з тяжкими умовами фізичної праці
• із шкідливими умовами праці